

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Надежда Найденова Христова,
катедра „Стара и средновековна история”,
Исторически факултет на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий”,
за дисертационния труд
„Пиратство и наемничество в Балтийския регион (1360–1436 г.)”
на Марио Тодоров Филипков,
докторант към катедра „Стара история, тракология и средновековна
история”,
Исторически факултет на СУ „Св. Климент Охридски”,
за присъждане на образователната и научна степен „доктор”,
научна област 2. Хуманитарни науки,
професионално направление 2.2. История и археология,
научна специалност Средновековна обща история

1. Данни за докторантурата, дисертацията, автореферата и публикациите

От прегледа на представената документация по процедурата за присъждане на образователната и научна степен „доктор” за дисертационния труд на Марио Тодоров Филипков констатирах, че са спазени наредбите на Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), на Правилника за приложението на същия закон, както и на съответните правилници на СУ „Св. Климент Охридски”. Представеният дисертационен труд има оригинален и приносен характер. Авторефератът отговаря на изискванията и представя пълно и точно дисертационния труд с неговата структура, развитите авторски тези, обобщенията и приносите. Публикационната дейност на Марио Тодоров Филипков по време на докторантското му следване е представена от достатъчно на брой излезли от печат статии по темата на дисертацията, които се отличават със задълбоченост и прецизност на научното изследване и отговарят на минималните национални изисквания по чл. 2б, ал. 2 и 3 на ЗРАСРБ и чл. 24 на Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Филипков е участвал с научни доклади по тематиката на дисертационния труд в достатъчно на брой научни форуми, което показва трайността на

изследователските му интереси. В обобщение на всичко посочено по-горе потвърждавам, че настоящата процедура за защита на образователната и научна степен „доктор” е легитимна.

2. Научни приноси

Представеният дисертационен труд е посветен на недостатъчно изследвана към момента и сравнително непозната в нашата историография проблематика. Темата за тънката граница между морското разбойничество и наемничеството през Средновековието и в частност в Балтийския регион предлага широки възможности за нови проучвания с прилагане на модерни методологични научни подходи. Особено интересен и актуален е проблемът за комплексните причини, които извикват на живот пиратството в даден регион и в даден исторически период с оглед на това, че дори и днес, в нашите модерни времена, морското разбойничество съвсем не се е превърнало в анахронизъм. Поставените за проучване в предложената дисертация проблеми са значими и не са били разглеждани самостоятелно в родната историография в този обем и в тези хронологически граници.

Дисертационният труд от 234 стандартни страници има класическата структура от увод, четири глави, заключение, библиография и приложения. Разработен е на базата на богат изворов материал и авторитетни научни изследвания. Следва да се отбележи, че дисертантът демонстрира отлично познаване на специализираната литература, посветена на тематиката на дисертацията.

В уводната част на дисертацията са определени и обосновани обектът и основната цел на проучването, както и неговият хронологически обхват. Ясно и точно са формулирани няколко изследователски задачи, а именно: представяне на факторите, които предизвикват появата на морското разбойничество в Балтийския регион през разглеждания период; анализиране на причините за използването на морските разбойници като

наемна военна сила в контекста на бурната политическа история на региона през XIV–XV в., както и изследване на проблема за рисковете, които създава възприемането на подобна практика; изясняване на въпроса за използването на насилствени методи в дипломатическата практика на Ханзейската общност и на политически субекти от изследвания регион. Уводът завършва с кратко аналитично представяне на съдържанието на отделните глави на дисертацията, приложенията и библиографията.

Първата глава, озаглавена „Фактори за поява и развитие на пиратството в Балтийско море през Късното Средновековие: извори и изследвания”, се състои от три обособени части и има въвеждаща роля. Първата част е посветена на представянето на факторите от географски, геополитически и икономически характер, които благоприятстват зараждането и разпространението на пиратството и каперството в Балтийско море. Текстът предоставя интересна, ясно и логически структурирана информация. Във втората и третата част аналитично са представени използваните извори и изследвания, като са коментирани важността и достоверността на някои от тях.

Във Втора глава, „Войни за доминация в Скандинавия (1360–1370)”, е направен добре прецизиран като обем преглед на събитията в региона между 1360 и 1370 г., довели до възникването на по-благоприятни условия за разрастване на пиратството.

Третата глава на дисертацията, озаглавена „Пирати и наемници във войните за шведското наследство”, разделена на четири обособени части, е най-обширната и най-приносната. В нея дисертантът представя историческия период до 1400 г., характеризиращ се със сблъсъци, породени от икономически интереси в региона, и с конфликти по повод на решаването на съдбата на т.нар. датско и шведско наследство. На фона на този исторически контекст задълбочено са изследвани важни проблеми като ролята на балтийските пирати за осъществяването на

външнополитическите планове на Маргрете Валдемарсдотер и в частност за реализирането на претенциите ѝ за връщане под датско владичество на крепостите под ханзейска юрисдикция в Сконе; влиянието на дейността на пиратите върху икономиката на региона; появата на т.нар. Виталийски братя на сцената на военните действия в Балтийски море, представянето им в изворите, връзката им с херцогство Мекленбург и съдбата им след 1395 г.; причините за продължаване на дейността на каперите и след като статутът им на законни наемници е ликвидиран вследствие на променилата се политическа ситуация в Балтика. Главата завършва с анализ на причините за и резултатите от предприетите мерки за ликвидиране на пиратството в Балтийско море с активното участие на Тевтонския орден.

В последната, четвърта глава на дисертационния труд, със заглавие „Пиратство и наемничество в Балтийския регион 1400–1436” е използван същият подход на структуриране на съдържанието като в предходната, а именно представяне на историческата обстановка, белязана от войни за доминация в Балтийския регион след сключването на Калмарската уния и използването на капери и морски разбойници във военните действия от основните политически играчи. Интересен завършек на главата е прегледът на характерното за XIV–XV в. „оборудване” на мореплавателите в Балтийско море – типовете кораби, характерни за епохата и възможностите за използването им в морски сражения.

Приложенията предлагат добре подбрана и структурирана допълнителна информация, която улеснява възприемането на основния текст на дисертационния труд.

Марио Филипов прецизно и коректно е представил в автореферата към дисертацията научните приноси на своето изследване. Бих желала да акцентирам върху няколко от тях, а именно: успешно представяне пред научната общност на една слабо позната в родната медиевистика тематика; изследване на зараждането на традицията за използване на пиратите в

качеството им на легитимен и официално санкциониран „инструмент“ за реализиране на политически интереси в Балтика; добросъвестно преразглеждане на някои тези за същността и ролята на морското разбойничество през Средновековието.

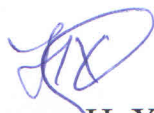
3. Заключение

В заключение бих желала да отбележа, че формулираната основна цел на изследването, а именно на фона на историческите събития, които се разиграват в Балтийско море през 1360–1436 г., да бъде изследвана ролята на пиратството и наемничеството в региона, тяхната същност и социално значение, е достигната чрез решаването на поставените в уводната част задачи. Представеното проучване е добра основа за бъдещи изследвания, включително и за такива, посветени на пиратството в Средиземноморието и Черноморието в контекста на общоевропейската и световна история.

Обобщавайки всичко гореизложено заявявам, че представеният дисертационен труд със заглавие „Пиратство и наемничество в Балтийския регион (1360–1436 г.)“ отговаря на основните критерии и изисквания за самостоятелно и приносно научно изследване и бих препоръчала публикуването му като монография. Гласувам убедено за присъждането на Марио Тодоров Филипов на образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление 2.2. История и археология, научна специалност Средновековна обща история.

06.05.2020 г.

Подпис:

(доц. д-р) Н. Христова)